

TEXT 69

československý nezávislý měsíčník • červenec 1969 • nulté číslo

milí přátelé,

možná, že se dobře známe, možná jsme se setkávali pravidelně na stránkách novin a časopisů, možná na vlnách rozhlasu, snad se známe z televizní obrazovky. Možná. Ale určitě jsme v době od loňského jara měli stejné naděje. Věřili jsme, že po dlouhých letech, kdy slovo člověk znělo sice hrdě, ale ve skutečnosti znamenalo méně než nic, budeme mít možnost žít v naší zemi bez onoho úzkostného pomýšlení, co bude zítra. Věřili jsme v republiku, která dá všem dostatek čerstvého vzduchu k dýchání i dost prostoru k pohybu i myšlení. Čekali jsme, že omšelé, stokrát zprofanované fráze se snad změní ve skutečnost našeho příštího života. Všichni víme, kdy a jak se naše naděje a představy zhroutily. Nás všechny to tragické ráno 21. srpna 1968, ať jsme ho zažili autenticky doma, či v zahraničí u rozhlasových přijímačů, navždy něčím poznamenalo. Pociť zmaru z pohřbených nadějí bývá horší, než pouhá marnost čekání. Ovšem žijeme a dýcháme dále, musíme, neboť to je naše povinnost. Mnozí z nás ovšem mimo území své vlasti, protože jsme již neměli sílu ani chuť dovidat se z projevů politiků, kterým jsme nedali svůj hlas ani svoji důvěru, z novin i z rozhlasu, jaká že jsou vlastně naše skutečná přání, co nám prospívá a co ne. Již jsme nemohli krok za krokem, pomaleji i rychleji couvat tam, odkud jsme si mysleli, že jsem se navždy dostali.

sláva volný

ideologie nebo boj o moc

Není to poprvé, co politický vývoj uplynulého roku v Československu je hodnocen jako nesmířitelný boj dvou ideologií. Podobný pokus jsme mohli číst na počátku loňského roku v člancích Neues Deutschland, později v moskevské Pravdě, po invazi se objevil na stránkách tzv. „Bílé knihy“. Československo vždy znovu a znovu, nyní i v interpretaci oficiálních československých politiků je představováno jako kolbiště, na kterém se střetává marxismus s buržoasní ideologií západu. Nyní prý přes 16ti měsíční ideové působení sdělovacích prostředků proti linii strany, došlo k definitivní porážce imperialistických plánů. Tedy vyhrál čistý marx-leninismus nad oportunistickou, nacionalistickou koncepcí praviceových živlů. Vztít ovšem takovéto hodnocení vážně, znamená nemít nejmenší tušení o faktech uply-

Vědomě jsme volili nelehký úděl člověka, který opouští svou vlast, neboť víme, že vlast není jen místo, kde jsme se narodili a žili, ale že to musí být také a především, kus země, kde se cítíme dobře, kde můžeme být šťastní, kde stojí za to, aby vyrůstaly naše děti. Kus země, kde o sobě, svých snech a tužbách, o své budoucnosti můžeme rozhodovat my sami a ne anonymní aparát moci. Jsme zde, protože jsme nechtěli být loutkami, ale lidmi se všemi nezadatelnými právy člověka.

K vám všem, kteří zde žijete již přes dvacet let, k vám kteří jste přišli v minulých měsících i dnech, posíláme dnes do světa nový časopis. Je naším přáním, abyste ho přijali s porozuměním, aby byl pojítkem mezi námi, ať žijeme dnes v Rakousku, Anglii, Německé spolkové republice, Kanadě, Skandinávii, Spojených státech, Beneluxu, či v kterékoliv jiné zemi světa. Myslíme si, že nás spojuje více, než jen to, že jsme Češi a Slováci. Spojuje nás touha, aby naše republika byla skutečnou vlastí všech svých dětí a jsme přesvědčeni, že na tuto naši společnou touhu nemáme právo nikdy resignovat, ani dnes ani zítra. Posíláme tedy dnes do světa tuto naši vlastovku, která se pokusí nahradit umlčené slovo domova a čekáme, s jakým ohlasem se nám vrátí. TEXT 69 by chtěl být vašim hlasem, obrazem vašich názorů, pocitů, i představ, touží se stát kouskem domova i přítelem ve chvíli, kdy nám není právě nejlépe. Je otevřen všem ve smyslu Voltaireovy myšlenky, která je jeho mottem, byli bychom rádi, aby byla i vašim.

nulého vývoje, anebo o marxistické filosofii.

To, že v čele politického vývoje v Československu na jaře 1968 stáli představitelé komunistické strany je neoddiskutovatelnou skutečností. [Jinou otázkou už je, že v totalitním režimu A. Novotného se nemohla sformovat reálná politická platforma mimo půdu strany.] Komunisté stáli v čele vývoje především proto, neboť si uvědomovali, že ideje socialismu jsou u drtivé většiny národa zcela zdiskreditovány realitou uplynulých dvaceti let a pokud nemají být pohřbeny navždy, je nutno se pokusit o jejich renezanzi. Proto se pokoušeli spojit myšlenky socialismu s hlubokými, demokratickými a humanitními tradicemi naší země, které byly násilně přerušeny na počátku padesátých let. Jestli tento pokus našel tak bezprostřední a široký ohlas u všech vrstev obyvatelstva,

pak je to svědectvím toho, že odpovídal uvědomnělým i neuvědomnělým tužbám lidí. Jestli se dnes znovu a znovu, se strany jak sovětského tak i československého vedení, označuje toto hledání za imperialistické spiknutí, za pokus o revizi marxismu, za snahu oddělit Československo ze socialistického tábora, za totální dezorientaci lidí působením sdělovacích prostředků, pak je nutno si položit tři otázky:

Jak to, že většina obou národů, včetně příslušníků KSČ (jak to prokázaly loňské okresní i krajské konference strany) byla ochotna opustit půdu marx-leninismu, jestliže strana, která se touto ideologií striktně řídila (jak její vůdci stále tvrdili) stála po dvacet let, jako jediná vládnoucí síla v čele republiky a měla všechny možnosti prokázat klady své teorie v praxi, mohla všechny obyvatele podle libosti ideologicky ovlivňovat pomocí sdělovacích prostředků, výuky na školách i pomocí nejrozumnějších školení?

Jak to — pokud připustíme, že v období od ledna do srpna 1968 zuřil ideologický boj — že jediná vědecká, nejprogresivnější, nejhumanitnější teorie, jak je marx-leninismus ústy svých politiků i ideologů již dlouhá léta nazýván, nemohla v boji s jinými ideologickými směry obstát — a toto střetnutí musely vyřešit pancéřové vojsk pěti zemi Varšavského paktu?

Jak to, že i dnes, kdy veškerou moc v zemi má opět pevně v ru-

kách Husákovy vedení strany a dále se hovoří o ideologickém boji, není přípustná konfrontace názorů, že které musí vyjít vítězně ten lepší a tak zv. ideologický boj se řeší umlčením opozujících názorů, zastavením všech časopisů, ne zcela konformních s oficiální ideologickou doktrínou, cenzurou?

Odpovědi, které by odpovídaly faktům není mnoho. Buďto oficiální marx-leninská ideologie, jak ji známe z československé praxe, většinou národa nevyhovuje a její představitelé, vzdor tomu, že ji nadřazují všem jiným ideologiím si to uvědomují, neboť znají sami její slabiny, anebo nejde vůbec o boj ideologií, ale o boj o moc, ve kterém je ideologie krycí rouškou. Jsem toho názoru, že pravdivé jsou obě možnosti. Jestli 21. srpen 1968, který násilně přerušil nadějný vývoj v Československu, byl projevem velmocenské politiky Sovětského svazu a jeho úsilí o udržení naprosté hegemonie ve východní Evropě, pak 17. duben 1969 — nástup Dr. Husáka do čela KSČ — a po něm následující květnové plenum ÚV KSČ, bylo vyvrcholením boje o moc uvnitř republiky. Přidejme 17. duben byl zcela podmíněn 21. srpnem. Každá vládnoucí síla se musí při uplatňování své moci opírat o nějakou ideologii, už proto, aby její pomocí mohla na svou stranu získat aspoň některé vrstvy obyvatelstva (v období 1948–1968 se to také podařilo) a pod její záštitou likvidovat své protivníky. Dělal to A. Novotný, Leonid Brežněv a dělá to zase dr.

Vážený příteli, zásadně s vaším názorem nesouhlasím, ale dám život za to, abyste ho mohl proslovit.

(Voltaire)

co vy na to říkáte?

S touto jedinou otázkou jsme navštívili celou řadu významných osobností a oznámili jim svůj úmysl vydávat nezávislé noviny. Některé odpovědi dnes zveřejňujeme:

J. F. N. Bradley, předseda Mezinárodní organizace novinářů:

Velice mne zajímá váš projekt a doufám, že se vám podaří uskutočnit alespoň české vydání.

Dr. H. G. Adler, pražský německý spisovatel, žijící dnes v Anglii:

Souhlasím. Moje pocity jsou v souladu s vašim přáním pro svobodu, skutečně demokratickou ČR.

Reverend dr. J. Lang — předseda Naardenského výboru Československo:

Časopis vítáme s potěšením. Naše hnutí usiluje o jednotu všech Čechů a Slováků mimo vlast, vidíme tudíž v časopise krásné pojítko všech, kdo mají stále ještě živý zájem o dobro své vlasti.

Ivan Sviták, USA, filosof:

Vážení přátelé, mám pro vás a časopis mnoho textů.

Ludvík Veselý, bývalý zástupce šéfredaktora Literárních listů:

Proč?

Eva Pavlíková, baletka plzeňského divadla:

Já si myslím, že jsme tady v cizině již něco podobného nutně potřebovali. Člověk si rád česky počte. A když se vám podaří získat dobré spolupracovníky, může to mít i značný mezinárodní význam. Zlomte vaz!

Gustav Husák. Ovšem ani v jednom případě bych neřekl, že jde o používání ideologie, jako spíše o její naprosté zneužití. V případě marxismu jde o pokrytectví nejhorší. Nesporně krásná a přitažlivá hesla o sociální a občanské rovnosti zůstávají nejen nenaplněna, ale v praxi krutě pošlapána faktickými činy. A tak, i když dnes vůdcové komunistických stran ve východní Evropě hovoří tak často o obraně čistého marxismu, sami pro své účely vybírají z Marxova učení jen to, co jejich systému vyhovuje, o ostatním nesmlouvavě mlčí. Cožpak samotná invaze není pošlapáním zásad internacionálního a marxistického učení o právu národů na sebeurčení až do úplného odtržení? Cožpak zavedení cenzury není v rozporu s názory Karla Marxe i Rozy Luxemburkové, nebo snad dnešní snaha o upevnění KSČ za každou cenu, odpovídá metodám V. I. Lenina, jak je uplatňoval v sociálně demokratické straně Ruska? Nemá smysl snášet další důkazy, všechny by jen dále potvrdily, že funkcionáři a politici předlednového Československa, které by loňský vývoj zákonitě zbavil vlivu i moci, neboť neměli již důvěru a dnes stojí opět v čele okresů, i země, používají ideologie pouze jako pláštík ke svým záměrům, snaží se simulovat ideologický boj. Ten ovšem už dávno neexistuje. Totiž ideologie, kterou reprezentují, již definitivně u nás prohrála. Zatím pomocí cizích tanků neprohráli ještě oni.

dopis z domova

Spoluobčané!

Rozhodli sme se v den smutného výročí 21. srpna, prokázat náš spon-taní názor následujícími opatřeními:

1. Nepoužijeme ani na cestě do práce žádných dopravních prostředků (s výjimkou pracujících, kteří musí na cestu do práce po-užít vlaku). Cestu do práce je nutno demonstrovat vykonat pěšky. Staří a nemocní necht upustit v tento den od zbytečných cest.
2. Vynecháme návštěvu kin a diva-del, umožníme tak hercům, aby v den smutku nebyli nuceni k vy-stoupení v divadelních a veselo-berních kusech.
3. Upustíme od veškerých nákupů v kterýchkoliv obchodech. Nutné potraviny si zakoupíme den pře-dem.
4. Podle možností ozdobíme hroby všech obětí okupace.
5. Nekoupíme si žádný deník ani časopis.
6. Nevstoupíme do žádné restaurace ani kavárny. Taneční kavárny musí zůstat liduprázdny, aby bu-dební tělesa nebyla v den národ-ního smutku nucena hrát veselou hudbu.
7. Ozdobíme pomníky všech slav-ných postav našich dějin.
8. Úderem 12. hodiny zastavíme prá-ci u strojů i na každém jiném pracovišti na dobu 5ti minut k uctění obětí a na protest proti novému teroru.
9. Všechna auta zastaví rovněž ve 12,00 hod. na 5 minut provoz a rozžehnou světla, rovněž tak i ostatní dopravní prostředky za-staví provoz.
10. V mezích možností uvědomíme své známé a přátele v cizině o chystaných akcích a vyzveme je k propagování podobných akcí v celém světě. Je nutné vyzvat svě-tové veřejné instituce, aby svým vlivem prosadily vyhlášení dne 21. srpna jako „Den hanby“!

Drazí spoluobčané, aby tato akce byla opravdu účinná, je nutné těchto 10 bodů rozšířit tak, aby se dostaly do rukou všeho lidu. Cenzura a zá-sahy v tisku nedovolují tuto možnost a je proto národní povinností každé-ho, předat toto vyhlášení nejméně 5ti svým skutečným přátelům.

Věříme, že nezklamete, jako jste nezklamali v srpnových dnech loňského roku. Necht žije svorný český a slo-venský národ!!!

Dělníci a studenti

Redakce Listů, násilně rozpuštěná jedním z admi-nistrativních zásahů, posla-la svým dopisovatelům a stálým autorům list v to-mto znění:

„Vážený pane, paní, jelikož, jak víte náš časopis už nevychází, nemá-me bohužel ani možnost tisknout příspěvky, které nám v relativně lepších čas-sech došly. Věříme však, že se karta zase jednou obrátí a že se my redaktoři opět shledáme s Vašimi pracemi na svých stolech a Vy bu-dete mít ještě náladu a chuť do našeho časopisu přispí-vat.

A tak tedy nashledanou v lepších časech.

V Praze dne 2. června 1969”.

■ V pražské Lucerně vy-stoupila na dvou koncer-tech americká „královna jazzu“ Ella Fitzgeraldová. Po vystoupeních, na kterých černou zpěvačku doprovázelo trio T. Fla-nagan (piano), E. Thig-pen (bicí) a F. de la Rosa (kontrabas), připravilo nadšeně obecenstvo u-mělkyni obrovské ovace.

■ V prvním abonentním koncertu Mnichovské fil-harmonie dirigoval Karel Ančerl mimo jiné sklad-by i Kabeláčovo Myste-rium času.

ex dr. Husák k novinářům

„Apelujeme na stranickost přede-vším našich soudruhů, na jejich komu-nistické svědomí i na občanské svědo-mí, aby se vymanili z toho tlaku, po-kuď se tak ještě nestalo, který zde vykonávala bristka avanturistů, aby našli svoje místo ve straně, ve spo-lečnosti, v tisku, aby nám pomáhali, aktivně pomáhali v této těžké době. Jaká zde neutralita? Nikoliv neutra-lita, ale jasně, mužně, chlapecké stano-visko: buď — anebo. Je třeba: buď jsi protivník, tak buď protivník, ovšem v tisku v této etapě působit nemůžeš; ale hledat neutralitu a úniky to nelze.

Bylo zde různé třídění mezi novi-náři. Dnes nám jde o to, abychom získali maximální počet novinářů, především komunistů, ale i nekomu-

Budova Národního muzea v Praze dodnes žaluje.

■ Akademik Fr. Ryšánek, profesor University Kar-lovy a senior Čs. akade-mie včd zemřel v Praze ve věku 92 let.

■ Na festivalu Kmocho-vých hudeb v Kolíně vy-stoupily i orchestry z Rakouska a Jugoslaviie. Monstrkoncert na zá-věr festivalu vytvořilo

těleso složené ze 600 hu-debníků.

■ V Mnichově — NSR vyslavoval s velkým ús-pěchem své kresby a ko-láže básník a výtvarník Jiří Kolář.

■ Znamý pražský filmo-vý herec předválečné éry a vynikající malíř Ladi-slav H. Struna se dožil

27. června sedmdesátí let.

■ V rámci celé „vlny“ zdrazení budou pošty vybírat i vyšší poplatky za provoz rozhlasových a televizních přijímačů. Toto „zdrazení sdělova-cích prostředků“ vešlo v ČSR platnost 1. červen-ce 1969.

■ Devizové prostředky umnoží letos pokrýt po-plátku o vycestování do západních zemí jen 14 % žadatelům. Sdělil to mi-nistr obchodu M. Kohou-tek.

■ Z Japonska se vrátila do Prahy po velmi úspěš-ném zájezdu Česká fil-harmonie. O obrovském úspěchu našich hudeb-níků svědčí i další po-zvání na nově japonské turné.

■ Na slavnostní národní pouť v Husově rodišti se sešly tisíce občanů, aby uctily památku jednoho z největších Čechů.

■ V prvním kole soutěže mezinárodního festivalu v holandském městě Scheveningen zvítězil čes-koslovenský tým zpě-černoch, Eva Pilarová a soubor Golden Kids tj. Vašek Neckář, Helenka Vondráčková a Marta Ku-bišová.

co vy na to říkáte?

Benzi Kändler — karikaturista:

Zde jsou mé kresby, pánové...

Jaroslav Brodský, Toronto, býv. gen. tajemník K-231:

Škoda, že vycházíte až teď. Mys-lím že už včera bylo trochu pozdě. Dr. Ivan Cíkl, Stockholm býv. zástupce šéfredaktora Televizních novin:

Teším sa na spoluprácu.

Dr. Eugen Löbl, New York:

Je to potřebná vec.

Pavel Pecháček, býv. režisér Čs. rozhlasu v Praze:

Že jste si na sebe naložili břeme-no, jehož tíži při své kuráži a opti-mismu možná ještě netušíte. Což ovšem na druhé straně nemusí být nevýhoda. Při roztržitém zájmu v československém exilu (což už je zřejmé z tradice našich exilů vzešlý zákon), při exilové specifi-ckých potížích finančních a podob-ných vžitých radostech, to je dost i pro Zdražila. Dělat tu dobré no-viny. Dodneška jsem nepochopil, jak dokáže Pavel Tigrid dělat v exilu léta tak vynikající časopis, jakým je „Svědectví“. Asi je mimo jiné moudrý a velkorysý. A má výdrž. A je na sebe krutější. Atd. Do začátku vám přeju, abych byl sýček.

Tomáš Kosta, Bern, býv. ředitel nakladatelství „Svoboda“: Česká kultura musí být dál a všechno co se dělá pro českou kul-turu ve světě je dobré.

kändler

ernest středňanský

my máme,

povedal by som, dušu...

REDAKCE: Vy jste byl šéfredi-sér bratislavské televize. Máte za se-bou v československé televizi ce-lou řadu inscenací. Mohl byste srovnat úroveň československé te-levizní umělecké tvorby s tím, co se objevuje na obrazovkách zde, v západoněmecké a švýcarské televi-zi?

STREDNANSKÝ: Zrovnanie zdá sa mi v podstate jednoduché, aj keď nevyčerpá, samozrejme, toto jednoduché zrovnanie, celý ten komplex otázok, ktoré s tým súvi-sia. Asi takto: My máme, povedal by som, dušu, máme umeleckú in-venciu, tvorivé zaniebanie, máme za tým, pravda, tú profesiu ako umelca, kdežto Nemci majú racio-nalitu a techniku na vysokej úrov-ni a všetko čo s tým súvisí. Podľa mňa, my sme oveľa citovajší, vý-bušnejší, spontánnejší, sme schop-ní režírovať vytvoriť pôsobivý tvar s veľkou invenciou, (napr. Dostojev-skij — Barabáš — Szomolányi: Krotká), ale nemáme zatiaľ tie pro-striedky, ktorými by sme to mohli skutočne stopercentne ilmočiť.

REDAKCE: Domníváte se, že roz-díl, jak jste ho charakterizoval, vy-plývá z národní mentality, nebo je něčím podmíněn?

STREDNANSKÝ: Vyplývá aj z národnej mentality, to je pocho-piteľné, ale je zároveň určený

aj istou, povedal by som kultúr-nou, humanistickou a demokratic-kou tradíciou českého a slovenské-ho človeka, aj keď sa môže zdať, že je to v rozpore so skutočnosťou, že nakoniec ten nemecký umelec má za sebou možno ďaleko väčšiu tradíciu, ja neviem, hoci len od Goetheho povedzme — dodnes. U nás je to azda symbióza práve iste-j kultúrnej tradície, dokonca by som uvažoval až politicky, až tak ďaleko, demokracie, toho zázemia demokracie a slobody na jednej strane a na druhej strane neustále-ho útlaku. A to je istý aspekt ná-rodnej povahy, vyvrela z tej histo-rickej situácie, ktorá je schop-ná zúžitkovať túto tradíciu a toto vedomie, ktoré kdesi v nás exis-tuje, práve do toho umeleckého výkladu a polom tvaru.

REDAKCE: Nemí to tím, že náš režisér neměl k dispozici tolik technických možností, že tedy ne-mohl jít po vnějškovém efektu, a že tedy ať chtěl nebo nechtěl, se musel nutně zaměřit ke koření to-ho, co chtěl divákovi interpretovat?

STREDNANSKÝ: Ja si myslím, že to je presné, pretože my sme nie prvý raz o tom takto diskuto-vali. Je to možné najmä v televi-zii; napokon — veď sme ju robili dlho ako sa vraví — na kolene. Lenže ja by som sa opýtal, keby

nisti, jako spolubojovníky, jako spolu-pracovníky, aby pochopili, že jen tato cesta vede z krize, do které jsme se dostali, aby k tomu aktivně pomohli. Nechceme si dělat žádné apologety z lidí, kteří pracují perem a mozkem, ale chceme spolupracovníky, spolu-bojovníky, kteří by tvůrčím způso-bem přispívali k formování naší poli-tiky. Vždyť věci nejsou hotové, hle-dáme ve všech oblastech jak je nej-lépe řešit. A zda je přece obrovská možnost spolupráce a tvůrčí spolu-účasti na tvorbě československé poli-tiky v globálních otázkách i v díl-čích otázkách.”

Dávat svoje myšlenky komu-koliv do moci je otroctví mnohem více ponižující, než někomu odevzdávat do moci své tělo. (Tolstoj)

som sám so sebou polemizoval, prečo je tomu tak aj v divadle, prečo my napríklad máme v diva-dle Radokov, Krejčov, Budských, prečo máme týchto veľkých kum-štirov, ktorí boli schopní za po-merne dobrých podmienok vytvo-riť také strhujúce umelecké diela, aké napokon vytvorili.

REDAKCE: Nakonec s tím sou-visí i tá mladá filmářská vlna, Chytilová, Forman, Menzel Schorm...

STREDNANSKÝ: Pretože tam nakoniec, vo filme, tie podmienky sú. Ja si myslím, že je to pravda, ale že je to práve to, čo som pove-dal, že je to tradícia, národná po-važa, citovosť, invencia, plus pro-fesionalita a z toho nám vyplynie ten obrovský tvar, ktorý tieto umel-ci tým „svojím dielam dávajú.

REDAKCE: Někdy jsem uvažo-val také, že Československo na rozdíl od jiných společností, se zatím nedostalo na úroveň kon-zumní společnosti, například západoevropské. Lidé nemají mož-nost si koupit vše od auta po ledničku, po zájezd na Filipíny, tedy cokoliv, a jsou nuceni své peníze vydávat za kulturu. Čili, že divák je náročnější.

STREDNANSKÝ: To je možné, ale ja si myslím, že predsa len nie podstatné. Ja by som mohol polo-mizovať s tým, že nemáme pomer-ne takú plejádu vynikajúcich špor-tovcov, ako majú povedzme Spoje-né štáty. Aj Nemci majú niektoré športy ďaleko vyspelejšie ako my. Dalo by sa povedať, že v tomto pohodlnom živote, kde je všetko dostať, kde je pohodlie, by mal byť šport v absolútnom úpad-ku. Ja si myslím, že to nie je hlav-ný problém, aj keď to problém je. Okrem toho čo som zatiaľ povedal,

myslím si, že je to aj schopnosť a to je vari najdôležitejšie, že je to aj naša schopnosť vyložiť tému, tak ako cítime, že práve dnes, prá-ve v tejto konkrétnej politickej alebo historickej situácii, v ktorej sa náš národ nachádza, že potre-buje takýto a nie nijaký iný výk-lad témy. Že hlamleta budem in-scenovať, pred desiatimi rokmi ináč ako dnes a možno ináč ho budem vysvetľovať a vykladať a teda aj realizovať o päť rokov neskôr. O to som sa ja usiloval napríklad vo svojej televíznej inscenácii Čechov-ovho Pavilónu 6, ale najmä Hlochwaldersovho Verejného žalob-cu.

REDAKCE: Tedy ve společnosti kde člověk je neustále nucen se nějak bránit, tvůrce vkládá do in-scenace politické podtóny.

STREDNANSKÝ: Áno, a to my-slím si, neuvažujeme tak preto, že sme boli povedzme 20 rokov pod vplyvom marxistickej esteti-ky, či už bola vykladaná dogma-ticky, ždanovovsky alebo bola vy-kladaná v takom smere ako Gyorgy Lukács povedzme, alebo sa čer-palo, ja neviem, v otázkach socia-listického humanizmu z Gramscih-o, čiže každá látka poloha je kdesi inde, alebo Sartre povedzme, kto-rý stojí zase kdesi v inej polohe. Ja sa domnievam, že národ, ktorý je tak či onak manipulovateľný a pritom má to zázemie, o ktorom sme hovorili, snaží sa nejakým spôsobom proti tejto manipulácii brániť a samozrejme, že z toho vy-tryskne to, čo potom konkrétne vidíme realizované. Ja nemám na mysli teraz, povedzme brániť sa proti, ja neviem, proti sovietskemu systému, ktorý je pre nás, pre naše vedomie, myslím si najmä po auguste 1968 ako pasé, ten už nikdy nemôže nejak „zažia-

rif“, ako sa hovorí, ale nech by ten národ bol kýmkoľvek a ako-koľvek manipulovateľný, tak sa nutne, logicky, vzhľadom k tejto svojej tradícii, ktorú si už vybu-doval, bude nejakým spôsobom brániť. A myslím si, že umelec sa bráni tým, že presne na danú situ-áciu sa snaží vykladať tému, ktorú má realizovať.

REDAKCE: Dobře, a teď mi řek-něte, jak vy, slovenský umělec, slo-venský režisér, chcete existovat zde? Realizovat se umělecky?

STREDNANSKÝ: No tak to je problém. Je otázka, či sa tieto as-pekty, o ktorých sme hovorili, po-dari do odlišnej mentality realizo-vať. Pokúsím sa o to, našu českú a slovenskú mentalitu nejakým spôsobom imputovať do diela, ktoré budú realizovať, povedzme nemeckí herci. Mám jednu túžbu, veľmi by som chcel to, čo si u Nemcov nesmierne vážim, tú tvrdú racionalitu nejakým spôsobom zliať, urobiť z toho takú symbiózu s tým slovenským alebo českým naturelom takej, povedal by som, expresie a takej tej ohrovskej cito-vosti, takého toho zmyslu pre tvar, čo je veľmi dôležité lebo to čo ja vidím v západonemeckých inscenáciach si vážim, ale... Sú perfektné, teda obrovsky čisté, ale sú studené. Tá čistota je výsled-kom skôr technických možností ako umeleckej invencie. Myslím si, že my, aj keď sme technicky „špinaví“, tak máme diela a máme tvorcov, ktorí sú schopní ohrom-ne čisto vypracovať tvar, čiže in-venčné čisto vyložiť tému. A je to predovšetkým v tom výklade té-my a po druhé, prasto ako asi v tej schopnosti, ktorá vyplýva už z mentality človeka.

REDAKCE: Vám můžem jen přát, aby se vám to podařilo.

josef jedlička

navzdory

Zdalo se nám ještě před časem, že ta ulička, kterou nás ženou už patnáct, dvacet let – pořád s horšími nervy, den ze dne unavenější, se stále se kráticím dechem – že už nikdy nebude mít konce. Že přijde ještě třinácté a patnácté a ještě sedmadvacáté kolo, až to všechno skončí na žínence v lepkavé kaluži, do níž člověk konečně vylivne i ten poslední bolavý zub.

Zadoufali jsme potom na chvíli – bože jak nakrátko, vždyť jablka rozkvetlých jabloní ani nestačila dozrát, a květnoví milenci se sotva stačili poprvé políbit – že není ještě všechno ztraceno, že jako svobodní lidé zasadíme strom, vychováme syna, dopíšeme knihu a s vnuky že znovu vyšlapeme v ladech zapomenuté chodničky, které vedou k bratrským srdcím. Pohýkali jsme kratičce křehkou nadějí, že přece jen ještě na vlastní oči spatříme pod modrým italským nebem úbělovou krásu antických kurotů a že omočíme ruku v Atlantiku. Že naše právo rozhodovat sami o sobě a za sebe se vyjeví jako skutečně nezadatelné právo, a že naše touha po pravdě a lidskosti nevyjde naprázdno.

Z toho všeho však přes jednu noc nezůstal kámen na kameni, ale ani ona trochu nostalgická houževnatost omláčeného boxera. Jen vztek a vzdor a tvrdé vědomí povinnosti, že je musíme přežít, že je přece jen ještě jednou musíme uvidět zadupané kramflekem sebezpoznaní pode dnem Gehenny, a víra, že Duoh Svatý je povinen je osvitit, ty nevinné zlovolné jako ty zlovolné vychytralé, aby věděli, že navzdory všemu násili a vši moci jsou poraženi, že je povinen je osvitit třeba zázrakem – a není-li tento zázrak možný, jiného není třeba.

Ale hleďte, pozorujte je chvíli, ty všemocné i jejich zbabělé pomahače, jak jsou vlastně zděšení, jak kurovitě poskakují, pitvoří se, jak hledají vytáčky a tékají a kvokají úzkostí, dívejte se dobře, aby-

ste jim mohli dát pravá jména, abyste je mohli pojmenovat slovem, které jim patří. Neboť něčeho se tolik nebojí, jako aby byli pojmenováni, jako se třesou obľudy a démoni před tím, kdo je zná.

To není planý a marný vztek, ale nejhlubší rozhořčení ponižovaných mužů a žen, k němuž mají právo, k němuž jsou povinni se probrat, protože dávno už skončil čas odpouštění, komedií a her. Nikomu už ani vlas, ani slovo, ani poslední útěchu do tmy úzkosti, ani tēm, které jsme možná i upřímně milovali a k nimž – v tom je ta všelidská bída! – nejsme s to cítit hlubokou nenávisť.

Ale vzpomeňte si na padesátá léta, na umučené a zmrzačené, na zoufalé rodiny a na nevinné trpící děti – tady jsou rezervy, strašlivé rezervy nikdy nevyčerpatelné. Ovšem, samozřejmě – všichni to máme, jak se říká, dříve nebo později spočítáno, ale musíte vědět, všichni musíme vědět, že po té srpnové noci a po tom ponižení minulých týdnů a měsíců už nikdo z nás nemá právo na mýtus jakékoli privátní sladkosti, na žádnou něžnou vzpomínku, na žádné odpouštění těm, kteří zrazovali, zrazují a vždycky budou zrazovat, elegantní a čistí, s nohou v lehké polobotce na akceleratoru toho bouráku, pro nějž by prodali vlastní duši čertu.

Každá nostalgie je tu nebezpečná, smrtelně nebezpečná nám i našim dětem. Tohle máme navíc, my, kteří jsme trpěli a kteří jsme se nikdy nenechali ohnout, tu samotu a vyděšenost od mládí do stáří – neboť k vám tu dneska mluvím, osamělí přátelé a bratři těch hrozných let – tu samotu placení do haliře, tu puritánskou obezřelost, nedostát nic zadarmo, tu štlitvost ke hře, kterou jsme nikdy nechtěli hrát a kterou jsme nikdy nehráli.

Ano – to právě máme navíc, a je nás stále víc, po srpnu skoro celý národ, a to nás napíná jako luk s šípem namířeným proti nim, kteří

odjakživa měli všechno za cizí penize, kteří se po hrbetech slušných lidí vyšplhali nahoru, kteří – třeba i se někdy jevíli jako nápo-mocní, byli vždycky spaktováni s mocí, víc spaktováni, než jsme si možná uměli představit.

Ne, my ne – my jsme nechtěli ani moc, ani bohatství, ani pocty a slávu, my jsme věděli, že je to marná cesta a zhoubná cesta, my chtěli lidský a důstojný život a všechny ty, kteří se dneska derou o pochvalu a pohlazení uchvatitelské ruky, jsme dávno prokoukli. Proto nás – všechny slušné lidi – nenávidí, ale proto se nás taky bojí, jako ten čert, jehož jméno můžeme kdykoli vyslovit, bojí se každého našeho slova a bojí se i našeho mlčení, protože každým

žinem lásky a solidarity, každým aktem soucitu a porozumění je usvědčujeme, že byli spaktováni s nicotou, s něčím, co vlastně nikdy nebylo, možná že s osmým náměstem čtrnáctého referenta pro krutost a bezpráví, s ničím jiným, s ničím jiným nikdy nebyli spjati než s nicotou a prázdnotou.

A proto zůstanou a musí zůstat uzavřeni v této své nicotnosti a úzkostném prázdnu, možná že mocní silou, ale bezmocní strachem a osamělostí – ztraceni v prostoru světa, kterému my jsme chtěli dát smysl, kterému jsme byli s to dát smysl, a kterému dáváme smysl a budeme dávat smysl už pouhcu naší neumořitelnou existencí – ať chtějí nebo nechtějí, a ať se jim to líbí nebo nelíbí.

Jan Bauch: Na paměť Jana Palacha — olej.

jaroslav kučera

útržky z kalendáře

Kubišové „Modlitba“ se stala loni chorálem národa, jakousi druhou hymnou. Tleskal ji Dubček na soutěži o Zlatého slavíka, se slzami v očích ji poslouchaly babičky z nejzapadlejších úseků, líbila se úředníkům, hipies i univerzitním profesorům. Byla a stále ještě je – dobrá. Byla šlágre. Od normálních, běžných šlágrů se lišila jen tím, že text vyjadřoval právě to, co si snad ještě v těch dnech myslil Dubček, co si zcela jistě myslela babička v nejzapadlejší úsece, úředník, učedník, hipies i univerzitní profesor. Byl to dokonalý přednes dokonalého výsledku spolupráce textaře i hudebníka.

Dnes už pracuje bděle oko cenzorovo na plné obrátky nejen v novinách a časopisech. Šlágr tohoto typu se už nesmí zrodit, a zrodí-li se, nelze ho zpívat na veřejném vystoupení. Není prostě možné produkovat populární hudbu tímto – jak říkal politický nebožtík Novotný – „potouchlým způsobem“. Karel Černoch vyhrál v Bratislavě na Lyře. Musel měnit text, který se krátce před zabíjením znelíbil. Nic nevdalo, že s tímto textem už vyšla gramofonová deska, nic nevdalo, že písničku si kupovali zájemci několik dnů předem i v tištěném vydání. Na soutěži se zpívat nesměla, zraňovala cizlivé oko všemocného cenzora, poslušného čekatela na Koniášovu medaili.

A to je poučné. Bojí se dnes už doma písniček. Už nejde jen o skrytou kontrarevoluci, o skupinky opozičníků, jde i o písničku. O tón, o řadu tónů, o slovo vyřetnuté vysoko do etéru, o protistraničké nebezpečí, šířící se nezměřitelnou rychlostí popularity od ucha k uchu. A toto slovo je nutné zastavit za každou cenu. Běděle a

ostrážitě. Protože našeptává klamy a bludy, protože je kacířské. Je totiž obvykle pravdivé.

Zcela pochoptitelné srovnání s lety padesátými mě napadlo hned, jakmile jsem dostal tuto podivnou zprávu z Bratislavské Lyry. I tenkrát, v padesátých letech, nám vůdci národa vnucovali místo dobrého jazzu a taneční hudby Mokrousovovy Květy v máji, Frontového šoféra a další výtvořky z uměleckých děl zasloužilých hudebníků té které svazové republiky. V nejlepším případě jsme si mohli radostně zajásat v některém souboru lidové tvořivosti, či si jen vzdychnout ve staré ruské písni „Ej-uchněm!“

„Zpěvem k srdci, srdcem k Vlasti!“, říkával předseda stranické organizace, jinak též strážný Aritmy Vokovice v oněch dobách. Pak obvykle uložil pistolku do služebního tresoru a šel do restaurace „U Vlasty“ na svou pravidelnou porci piv. Zpívání v této „kulturní jizbě“ mu nevdalo, ač byl osoba veřejná, aspoň v Aritmě. Jen občas, když zpěváci hlasitě, snad až příliš hlasitě na tu dobu, zapěli své „červenobílílílýýý to se mi lílíbííí...“, zaškvířil se ten soudruh strážný a tichounce špil: „Občané, mějte rozum, občané...!“

Nevím, kde dnes vokovický strážný trávil volné dny svého důchodu. Hospoda „U Vlasty“ je zbouraná, možná, že už „pistolník od brány“ sní v tichu vokovického hřbitůvku. Napomínají však jiní. A napomínají na vyšší úroveň, tvrději, rezolutněji. Muž, jenž přežil všechny reorganizace posledních let, český předseda Štrougal to vidí zcela jasně: „Jestliže nás Československá televize bude zkoušet různými tēma Lyrama a různými dalšíma provokacema, potom se soudruzi musí smířit s tím, a to je povinností vedení strany a státu, aby usměrnila v linii strany jejich působení.“ (pozn. autora: citát předního politika reprodukováno doslova, včetně chyb ve formulacích).

Tak to bychom tedy měli. Rozhodují opět odborní poradci z cechu páně Koniášova. V zájmu kdovíko. Je to smutné, je to zarážející, není to však neočekávané. Jen se trochu bojím, že na příští Lyře zvítězí soubor metalurgického kombinátu z města Štrougalov.

Letošní IV. ročník Bratislavské Lyry vyhrála autorská dvojice Pavel Zák a Karel Černoch se skladbou „Píseň o mé vlasti“, v interpretaci Karla Černocha.

nad naardenskou deklarací

„Nemusíme být proti nikomu, víme-li přesně, pro co jsme“. To je co nejstručněji řečeno kredo Naardenského hnutí, jeho program a jeho cíl. Hnutí, které vzniklo 28. března 1969 symbolicky u hrobu Jana Amose Komenského v ho-landském Naardenu, se rychle rozšiřuje takřka po všech zemích západní Evropy i po zámoří. Není to náhoda, podporovaná reklamními akcemi. Hnutí se totiž nedovolává pro sebe práv. Chce sloužit propagaci české a slovenské kultury, připomínat světu českou a slovenskou současnost i slavnou minulost.

Naardenské výbory vydaly na svém prvním setkání společnou Deklaraci. Pravda, je v současném světě plněm krutých a nemilosrdných realit trochu romantická. Je však plodem nadšení a citu, je důkazem čistých úmyslů a velké lásky k vlasti. Deklarace Naardenského hnutí dává každému Čechu i Slovákovi za hranicemi vlasti pocit hrdosti nad nezlomnou vůlí obou národů, nad obrovským nadšením pro dobrou věc.

Není důležité, proč a kam každého z nás osud zavedl. Není důležité, zda jsme v cizině dvacet,

co vy na to říkáte?

Dr. Jan Štěpánek, Basel, býv. předseda KAN:

Byl bych rád, kdyby to nebyl časopis emigrantský. Aby to byl časopis s tak širokým diskusním polem, aby byl přístupný pro zástance všech směrů. Ale přesto si myslím, že ho doma stejně odsoudí, tak nevím zda jeho skutečně ostrá neutralita bude tou nejlepší cestou. Evžen Illin, hudební skladatel, Zürich:

Jsem toho názoru, že na této straně by měli lidé mluvit. Tak mluvit.

hrabalovy skřivánci

Když se před několika málo roky směl svět seznámit s dílem Bohumila Hrabala, bylo to překvapení. Hrabal totiž v izolaci národní – ve které se po dvě desetiletí zmítala československá tvorba – i v nedobrovolné izolaci osobní, uměl připravovat svá díla „tvrďého faktu“. Jiří Menzl se pak pokusil o obrazové vyjádření Hrabalových myšlenek. Po světověznámých Ostře sledovaných vlacích a Perličkách na dně jsou dnes Skřivánci na nitích dalším dílem této umělecké spolupráce.

Již ze scénáře je jasné, o co oběma autorům jde. Prostředí padesátých let, kde se „maloměstšácké tavi“, kde „buržoázní inteligenti se mění na hutníky“, kde jak říká Doktor, filosofická postava Hrabalova: „Celý zlatý časý jdou do šmelce a vy to ani nepozorujete. Doba vás purazila a co vy děláte? Sami do peci si nakládáte výrazový prostředky své třídy!“ A sází dál do pece kovové dětské postýlky s namalovanými strážnými anděly.

Celé dílo je symbolem skřivánců, kteří by rádi zpívali, nemít na krku smyčku, ne zlatou, ale sprostou rečnou nit polointeligenčních ptáčníků.

Hrabal nepovažuje příběh za osu svého díla, podřizuje jej svému záměru. Obsah právě realizovaného filmu tedy nechceme popisovat. Velké dílo své doby si musí každý prohlédnout a vyjasnit sám. (pik)

čtyřicet nebo pět let, není důležité zda jsme za hranicemi své těžce zkoušené vlasti třeba jen pár týdnů či dnů. Pojí nás všechny – přes různost politických názorů, přes rozdílnost náboženství nebo spolkové příslušnosti – jedna jediná společná platforma: přišli jsme všichni z jedné země. A ať už byly pohutky k našemu odchodu z vlasti sebevíce různé, máme stále rádi tuto zem, chceme zůstat i po letech věrní humanistické tradici našich národů.

O Československu věděli v loňském srpnu všichni, celý svět. Naardenské hnutí chce pokračovat v oné fascinující a svět takřka šokující jednotě z tragických srpnových dnů, v jednotě, kterou jsme stejně prožívali všichni bez výjimky; ať jsme tyto okupaci poznamenané dny sledovali zde v cizině z tisku a rozhlasu, nebo jsme prožívali celou tragedii přímo uprostřed vyvrcholení sovětské brutality v ulicích našich měst. Cíle hnutí jsou tedy všem společné, stojí za to, abychom používali svých hlav a svých srdcí na obranu vlasti proti tankům, abychom se snažili být v duchu Deklarace Naardenského hnutí vyslanci kultury své země. (jK)

Slabí nebojují. Silnější bojují možná tak hodinu. Ti co jsou ještě silnější, bojují mnoho let. Ale ti nejsilnější bojují po celý život. A ti jsou nepostradatelní. (Brecht)

josef vedlich

kostnice 6.7.1969

Tradičně již, pro české národní podvědomí jsou některá jména která jinak patří do zeměpisu i historickým pojmem, který mnohdy pro náš národ znamená víc, než faktická existence takového místa. Holandský Naarden, kde je pohřben Jan Amos Komenský, sídlo exulanta Havlíčka Borovského Brixen, místo mučednické smrti velkého Čecha Jana Husa, Kostnice. Má-li někdo štěstí a navštíví všechna tato pro Čechy významná místa v cizině, jistě potvrdí, že jejich dnešní význam pro nás je vcelku malý, nám žijí tato místa svou historií.

Kostnice, neveliké město, které se rozkládá na obou březích Bodamského jezera, je každý rok, vždy šestého července, místem schůzek Čechů, kteří se přicházejí poklonit památce svého velkého předka. Nevím, zda-li se letošní setkání nějak podstatně lišilo od předchozích, při takovýchto příležitostech se toho mnoho neděje. Množství nějaké oslavné činnosti není důležité. Vzácné na takové chvíli je to, že navodí okamžiky, kdy spjatý řetěz historické souvislosti a kontinuity dějin sahá o staletí zpět. Sahá až do dob, kdy se pokládaly základy k českému národnímu uvědomění, kdy se formovaly některé charakterové rysy národa, kdy se jistým způsobem určovala na staletí dopředu i některá historická střetnutí, kterými bylo projit zemím české koruny. Místo Jana Husa v historickém kontextu bylo předmětem nejruznějšího zkoumání z

mnoha hledisek, a to velmi často. Ději-li se snad některá hlediska náboženská, zůstává prakticky nedotčena Husova posice jako národního hrdiny čísla jedna, který byl podle vyhlášen pod slibem bezpečnosti z Prahy a který se stal obětí intrik, nenávisti a zlé vůle. Stalo se to všechno v dobách, kdy právo bylo trochu jinak chápáno a vykládáno, přesto se to stalo podle platných zákonů a ustanovení. Dle tohoto výkladu bylo upálení Jana Husa zcela spravedlivé. V době, kdy mistr Jan v Kostnici sídlil na sněmu, byla Evropa ve velmi těžké situaci. Hrozilo nebezpečí z mnoha stran. Rozkol v církvi, jedno reformní středisko bylo odhalováno za druhým, nebezpečí tureckých nájezdů do Evropy. Inkvisice vystupuje na ochranu čistoty katolického učení. Koncil, před kterým Hus odmítal odvolat své učení, exkomunikoval Husa z církve a Hus byl odevzdán světské moci k potrestání. Svůj život ukončil ohněm. Po spalení byl jeho popel sebrán a vysypán do Rýna, aby odbojným Čechům nezbyla ani nejmenší památka k uctívání mistra Jana. Úplné vyhlazení ze zemského povrchu, naprosté zničení a vymýcení všech myšlenek velkého Čecha, bylo cílem těch, kteří Husa přivedli na hranici. A o několik století později se scházejí potomci tohoto velkého Čecha na místech kde byl upálen a vzdávají mu tam čest, která mu jako velíkánovi národa patří. Ohně, nenávist, pronásledování a zákazy nedokázaly vynutit

zapomenutí. Hus se stal symbolem utrpení národa a sjednotil svoji mučednickou smrtí na dlouhou dobu rozdělený národ. Po celou dobu trvání husitských válek, bylo jeho jméno a jeho učení silným pojátkem pro reformované křesťany. Později, když i jeho reformované učení doznalo různé deformace, bylo Husovo působení, jako působení náboženské vazby poněkud omezeno, avšak jeho význam, který byl dán národnostní příslušností a faktem, že zahynul násilnou smrtí pro své přesvědčení, aniž se byl nějak jinak provinil, zůstává stále velice významnou skutečností pro všechny Čechy. Nakolik by Husovo jméno plnilo stejnou funkci nebýt jeho násilné smrti, je dnes těžko soudit. Dějiny jsou nemilosrdné a tak nezbyvá, než přiznat, že byt by se o Husovi, jako o jiných reformátorech v historii rozhodně vyučovalo, omezila by se pravděpodobně jeho významnost pouze na náboženství. Avšak faktem svého utrpení pro

přesvědčení, se stal Hus symbolem, který byl často posilou i jiným pronásledovaným, kteří snášeli útrapy jen pro přesvědčení náboženské či politické. Obecně odvozeno, Husova smrt, které se mohl vyhnout kdyby alespoň na venek odvolal své učení, znovu posvětila pravdu na neměnnou hodnotu, vrátila ji poprvé od dob Evangelii její smysl a hloubku. Vrátila ji také hodnotu, hodnotu vyšší než je lidský život. Potvrdila, že smrtí, životem, nebo činností pro pravdu vede cesta do dějin a na pozitivní stranu lidských hodnot, o kterých opět začínáme pochybovat. Husův příklad vlastně může každého inspirovat k této nepřehledné složitosti úvaze. V jeho osudu je možné najít nejen paralelu s jinými velikány našich národů, kteří trpěli pro pravdu a své přesvědčení, ale i věcnou a trvalou inspiraci pro každého, kdo je před zkouškou podstoupit nátlak kvůli přesvědčení. Silná pravda a silná myšlenka přežijí oheň

a všechno pronásledování, nepřežijí však zradu, zbabělost a ústup nátlaku.

Na kostnické schůzce se sešlo Českoslováků několik set. Část tvořili turisté, převážně příslušníci reformovaných církví, kteří se přijeli poklonit pro ně posvátným místům. Byli shromážděni i katolíci a ateisté, lidé všech možných přesvědčení. Každý, kdo přišel vzdát čest, čerpal něco jiného z osobnosti Husovy, sílu náboženskou, mravní, nebo národnostní. Universální Husova postava, která jako sloup spojuje jednotlivé epochy našich dějin, znamenala pro národy Čech a Moravy opravdu mnoho. Kontinuita dějin díky jeho jménu přetvářá být něčím abstraktním, ale stává se tou nejsrozumitelnější vazbou.

Když průvod Čechů kráčet ulicemi Kostnice a mýjel dům, ve kterém bydlel po čas koncilu Jeroným Pražský, zaslechl jsem jednoho, na chodníku stojícího Němce, který říká „Das sind Tschechen?“ a dodává — „To je zvláštní, že se jich letos sjelo tolik.“ Pravděpodobně tento pamětník zažil šestých červenců několik a tak srovnával. Věřím mu, že letos bylo Čechů, Slováků a Moravanů na kostnickém popravisti více než kdy jindy. Letos, prakticky po roce, dostává totiž Husova osobnost a tradice třetí rozměr, který spojuje v jednu souvislost všechny osoby, které mají k Československu nějaký vztah.

Tragikou minulého srpna, která v jiné poloze osud mistra Jana připoměla, dochází v národnostním slova smyslu k určité personifikaci národnostního života. Národ který se od svého velkého předka poučí ve statečnosti a pravdivostí bude přes veškeré bouře nenávisť sklízet plody slávy, úcty a věčnosti. V jeho jménu budou svedeny velké bitvy a vyhrána cenná vítězství. Jeho jméno však bude i zatracováno, bude v nepříteli a lidé pro ně budou pronásledováni. Ale jsou některé věci které stojí výše než nebezpečí smrti.

Dřevoryt ze Schedelovy kroniky z roku 1493.

s ním — ako s mnohými inými vecami-neúplne, čiastkovo. Zobrali sme si futbalistov, ktorých prípad už volal do nebies a nazvali sme ich „zmluvnými amatérmi“. Ich štatút je naozaj kuriózný a ťažko by sa preň našla vo svete obdoba. Veď podľa litery zákona môžu poberať za svoje športové výkony peniaze a ich pracovná doba — ako hovorí predpis — je silne obmedzená. O ostatných špičkových športovcoch — najmä hokejistoch — sa v tejto súvislosti nehovorilo. To že oni sú práve tak málo amatérmi, ako ich športoví priatelia zo zeleného trávniku, zrejme nikomu zo zodpovedných pracovníkov československého športu nevadilo. Tragikomicky potom vyznieva námaha kanadského a amerického hokejového zväzu, ktorý sa snažil o povolenie štartu deviatich profesionálov pre mužstvo na majstrovstvá sveta. Čudne sa pozerala na hokejový zápas sovietskych „amatérov“, ktorých súperom sú 19-roční študenti, pre ktorých znamená hokej iba a len vyplnenie voľnej chvíle a vysložitých hokejových veteránov, o ktorých potom naša tlač nikdy nezabudne napísať, že „hráč X. Y. hral v roku tom a tom za niektoré z profesionálnych mužstiev“. O tom, že tento hráč pre vyšší vek a trvalý pokles formy už za profesionálov hrať nemôže,

o tom sa cudne mlčí. Dá sa tu vôbec hovoriť o fair play? Takto si niekto predstavuje pojem etí socialistického športovca?

Je síce pravdou, že o týchto problémoch sa najmä v československej tlači v poslednej dobe čostro napísalo. Nie však dosť a nie dostatočne dôsledne a adresne. Nehovoriac o tlači iných štátov východného bloku, ale najmä sovietskej, kde akákoľvek diskusia o profesionalizme v podmienkach socializmu je ešte stále neprípustná. Preto je potrebné o tom ďalej hovoriť. Nechcem pritom tvrdiť, že otázka profesionál-amatér je výlučnou záležitosťou štátov na východ od Sumavy. Sú dostatočne známe aféry okolo lyžiarov na poslednej olympiáde. A hoci už — aperi načas-utíchla, nemyslím si, že by bolo spravodlivosti urobené zadost. Jedno tu však treba presne rozlišovať. Aj na západe sú ťažkosti s amatérizmom niektorých športovcov. Tieto problémy sa však rieša otvorene, za účasti verejnosti a s maximálnou snahou nájsť pravý stav vecí. Tým sa zatiaľ Československo ešte nemôže pochváliť. Je to len na škodu celej československej telovýchovy, lebo šport už dávno prestal byť okrajovou vecou v živote národa. Udalosti z marca tohto roku to len dokazujú.

CO NAJDETE V PRVNÍM ČÍSLE...

- Rozhovor TEXT-u s Evženem Löblem.
 - Dvoustránkovou montáž dokumentů, novinových článků a zpráv ze sprnových dnů 1968 doma.
 - První část seriálu režiséra bratislavské televize Ernesta Stredňanského „Rozhovory s Magdou Husákovou“.
 - Úvodní část knihy Vladimíra Škutiny „Presidentův vězeň“, jejíž pokračování najdete v každém dalším čísle.
 - Celou řadu dalších zajímavých článků a materiálů.
- Zajistěte si první číslo TEXT 69 předplatným včas. Vyjde již 18. 8. 1969.

Pište nám, staňte se autory, dopisovateli a spolupracovníky časopisu TEXT 69, československého nezávislého měsíčníku!

karol tehnik profesionál a socialismus

Nie je tomu ani tak dávno, čo sa slovo „profesionalizmus“ nesmelo ani objaviť na stránkach československej športovej tlače. A keď aj vykulko spomedzi stĺpcov chvál na socialistickú telovýchovu, bolo vždy obalné množstvom prívlastkov, ktoré skôr hanili, ako chválili. Tak sa stal profesionalizmus postupom času v povedomí nášho občana jednou z metód, akými kapitalizmus ožobrahňuje ľudí. Na túto tému sa popisalo hodne papiera a nahovorilo sa množstvo slov do éteru. Všetko malo dokázať jedno: že princípy profesionalizmu sú pre socialistickú spoločnosť neprípustné. Dôvody boli dosť hmlisté a opierali sa predovšetkým o údajnú dekadenciu profesionalného športu. Strašili sme príkladmi športovcov, ktorí po tom, čo skončili aktívnu dráhu, sa ocitli na periférii spoločnosti. Len námatkou si spomínali na prípad amerického profesionalného boxera Joe Louisa, o ktorom naša tlač tvrdila, že žije v biede a zadlžený. Alebo hývaly svetový rekordér Jesse Owens, s ktorého menom sa pravidelne uverejňovala historika o jeho pretekoch so závodným koňom. A potom nasledoval zákonitý záver článku: pretekár X. Y. slúžil svojimi výkonmi pre zábavu a rozptýlenie bohatých. Keď dosiahol, tak alebo zomrel v biede, alebo ak ešte žije, tak sa kdesi poľka bez groša. Počuvalo sa to ako nejaká strašidelná rozprávka starej mamy.

V protiklade k tomuto odpudzujúcemu obrazu, predkladali naše noviny čitateľom žiarivý príklad rýdneho socialistického amatéra,

ktorý cez deň pracuje na poli, alebo za sústruhom, aby sa po večeroch pripravoval na súboje so svetovou elitou. Byť športcom, to bolo v tých časoch niečo takého, ako byť úderníkom. Ak trebárs Emil Zátopek vyhlásil, že sa v Ostrave pokúsi o prekonanie svetového rekordu, potom samozrejme v rámci ustálenej formy sa železiari vo Vítkoviciach zaviazali, že vykonajú jednu tavbu naviec. Klapalo to ako na špagátiku, ako konečne aj v mnohých iných veciach. A naši športovci naozaj víťazili. Pritom už vôbec nechcem spomínať víťazné ťaženie sovietskych amatérov na začiatku šesťdesiatych rokov. Hovorilo sa vtedy veľa o nových tréningových metódach, o športových sústredeniach, ktorých dŕžka sa neudávala, o nezlomnej bojovnosti športovcov socialistického tábora, ktorí vedia, že ich výkony sledujú pracujúci celej vlasti.

Len o jednom sa nehovorilo. O tom, že „amatéri“ z východu vôbec amatérmi nie sú a že teda nemajú právo na tento štatút.

Je len prirodzené, že krčovité presvedčenie verejnosti o amatérskosti našich športovcov raz muselo skončiť. Je ťažko presvedčiť robotníkov o pracovnej usilovanosti futbalistov, alebo hokejistov, keď ich videli na pracovisku iba v deň výplaty. Nepresvedčivo už pôsobili fotografie brankára, ako oparavuje televízor (nie vlastný), keď si ho ľudia navykli pravidelne vidieť každé dopoludnie za stolom miestnej kaviarne. Tento mýtus teda padol. Vysporiadali sme sa

kulturní služby

Informační, zprostředkovatelskou a poradenskou činností zahájilo v Mnichově kulturní komité BOHEMIA e. V. Kromě vydávání brožur a knih v českém a slovenském jazyce připravuje bohatou ediční činnost v dalších světových jazycích, zásilkový prodej obrazů, reprodukcí, výtvarných děl, gramodesek ap. Komitě nebude nijak konkurovat dosavadním krajským spolkům a organizacím, ale chce jejich snahy integrovat na širokém trhu odbytu v celé Evropě i v zámoří k propagaci české kultury v zahraničí. Bohemia bude také zprostředkovávat pracovní uplatnění kulturním pracovníkům (spisovatelům, kreslířům, filmovým pracovníkům ap.), a to jak jednotlivcům, tak i pracovním týmům a bude přebírat agenturní zastoupení zpěváků, orchestrů i solistů a ostatních reprodukčních umělců včetně sjednávání smluv a bude organizovat veřejné podniky, koncerty ap. a to nejen v NSR.

Informace jednotlivcům i organizacím na písemné vyžádání zašle BOHEMIA e. V., 8 München 22, Widenmayerstr. 38, BRD.

TEXT 69

Ceskoslovenský nezávislý měsíčník

Vydává Bohemia, e. V. Šéfredaktor Jaroslav Kučera, předseda idenné rady Slávy Volný. Adresa redakce: 8000 München 23, Gnerickestr. 17, B.R.D. Podepsané články nemusí vždy vyjadřovat názor redakce. Toto číslo vyšlo 25. 7. 1969 zdarma jako náborový leták. Uzávěrka čísla 10. 7. 1969.

Cena jednoho čísla 1.50 DM, předplatné na půl roku 10.— DM, zvýhodněné předplatné na rok 18.— DM včetně poštovného. Číslo šekového účtu. 863 750, Bayer. Vereinsbank, Mauerkirchenerstr., 8 München 27.

Druck: „Logos“, München, Bothmerstr. 14